

Роман В'ячеславович РОМАНЮК

здобувач, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
директор Волинського обласного центру зайнятості

ORCID ID: 0000-0001-8425-7767

E-mail: naukoviy@icloud.com

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПРИ РЕФОРМУВАННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Романюк, Р. В. Пріоритетні напрями ефективного запровадження організаційно-економічного механізму при реформуванні електроенергетичного ринку / Роман В'ячеславович Романюк // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 4. – С. 377 – 387. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Дослідження показали, що максимально ефективно реформування електроенергетичного ринку слід здійснювати на засадах ефективного та прозорого функціонування НКРЕКП; розмежування виробничого сектору від розподільного сектору електромереж; здійснити необхідну сертифікацію оператора системи передачі; оновити системне, технічне та програмно-інформаційне забезпечення; оптимізувати заходи та реформувати до потреб споживачів роздрібний ринок; економічно обґрунтувати тарифоутворення до потреб та можливостей споживачів, в тому числі змінити механізм перехресного субсидування. Досягнення намічених цілей та пріоритетних напрямів дозволить зменшити ризики при реформуванні електроенергетичного ринку, поживати конкурентні засади між учасниками (суб'єктами) даного ринку, створити передумови задля підвищення якості послуг, обмежити дію негативних чинників на навколишнє середовище з стимулюючою політикою ціноутворення.

Ключові слова: ефективність, організаційний механізм, економічний механізм, формування електроенергетичного ринку, енергетичний ринок.

Roman V. ROMANIUK

Applicant, Lesia Ukrainka East European National University, Director of Volyn Regional Employment Center

PRIORITY DIRECTIONS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM IN REFORMING THE ELECTRICITY MARKET

Abstract

Introduction. Radical reform of the electricity market has begun long ago. European vectors of liberalized market development stimulate to adapt to changes in Ukraine. However, the internal conflict environment of the domestic market is hampered by these changes. This is manifested in the following: all enterprises (producers and suppliers) in the electricity market must operate on a separate, self-organized basis; publicity and free access to the use of networks of all business entities on the basis of public contracts. Legislation stipulates and envisages the creation of several electricity markets: intraday market, balancing market, ancillary services market. At each of them, there is a separate order of functioning, system of purchase and sale of the electric power, price formation, establishment of norms and quotas of sales volumes.

The purpose of this article is definition of prior directions for the most effective realization of the organizational and economic mechanism in the course of reforming the electric power market in the state.

---

reform of the electricity market should be carried out on the basis of efficient and transparent operation of the National Commission for Electricity Market Regulation; delimitation of the production sector from the distribution sector of electricity networks; carry out the necessary certification of the transmission system operator; update system, hardware and software; optimize measures and reform the retail market to the needs of consumers; economically justify tariff formation to the needs and opportunities of consumers, including changing the mechanism of cross-subsidization.

Conclusions. *Achieving the set goals, priorities will reduce the risks of reforming the electricity market, revive the competitive framework between market participants (entities), create conditions for improving the quality of services, limit the impact of negative factors on the environment with incentive pricing policies.*

Keywords: *efficiency, organizational mechanism, economic mechanism, formation of the electricity market, energy market.*

JEL classification: L94

Вступ

Докорінне реформування ринку електроенергетики розпочалося вже давно. Європейські вектори розвитку лібералізованого ринку стимулюють адаптувати зміни на українських теренах. Однак, внутрішньоконфліктне середовище вітчизняного ринку гальмує ці зміни. Вагомим підґрунтям цих змін є Закон України «Про ринок електричної енергії», прийнятий у 2017 році, що формує плацдарм докорінного реформування. Це проявляється в наступному: усі підприємства (виробники та постачальники) на ринку електроенергетики повинні функціонувати на відокремлених, самостійно організованих засадах; гласність і публічність, вільний доступ до користування мережами усіх суб'єктів господарювання на засадах публічних договорів; законодавчо обумовлюється та передбачається створення декількох ринків електроенергії: внутрішньодобовий ринок, балансуючий ринок, ринок допоміжних послуг. На кожному з них існує окремий порядок функціонування, система купівлі-продажу електроенергії, цінове утворення, встановлення норм та квот обсягів продажу [3].

Мета та завдання статті

Метою статті є визначення пріоритетних напрямів найбільш ефективної реалізації організаційно-економічного механізму в процесі реформування електроенергетичного ринку в державі. Для досягнення визначеної мети було поставлено завдання: визначити етапи формування механізму реформування електроенергетичного ринку; удосконалити принципи організаційно-економічного механізму реформування електроенергетичного ринку; дослідити можливості та загрози електроенергетичного ринку України через застосування методу SWOT-аналізу.

Методи дослідження

Задля досягнення бажаних результатів, а також досягнення поставленої мети в даній статті було використано не лише загальні наукові підходи в дослідженні, а й спеціальні, серед яких аналіз і синтез, регіональний та економічний аналіз, статистичний та історичний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процес становлення сучасного ринку електроенергетичних послуг має свою історію становлення, яка є результатом тривалих цивілізаційних змін. Здебільшого історико-економічний підхід обумовлює етапність становлення електрики від ресурсного забезпечення до цілісної стратегічно важливої галузі. Серед дослідників, які збагатили термінологічний та технологічний прорив електроенергетичного ринку, слід віднести філософа Фалеса Мілетського, англійського фізика Уільяма Гільберта, фізика Отто фон Бірена, науковця Стефана Грея, німецьких інженерів Гаузена, Бозе й Вінилера,

---

італійського природознавця Александро Вольта, дослідника Андре-Марі Ампера, ученого Нікола Теслу, Томаса Алва Едісона, Лорда Кельвіна, Галілео Ферраріса та інших. Окрім того, продовжується процес вдосконалення електроенергетичного ринку і надалі, тому формується наступна плеяда сучасних дослідників: В. Купчак, О. Павлова, О. Стрішенець, К. Павлов, В. Лагодієнко та інші.

Інтегруючись, національний електроенергетичний ринок за європейським зразком мав би ретельно дотримуватися Директив Європейського Союзу. Зокрема, держави ЄС координують свої зусилля для виконання Директиви 96/92/ЄС, Європейського парламенту та Ради Європи відносно спільних умов для внутрішнього ринку електроенергії на виконання наступного: 1) підвищити рівень конкуренції для роздрібного електропостачання протягом обумовленого періоду часу; 2) демократизувати вибір і доступ всіх учасників у межах вільних видів діяльності на електроенергетичному ринку [4].

Водночас оновлена конфігурація електроенергетичного ринку виставляє нові вимоги до діяльності функціонування електричних мережевих компаній. Серед них є ті умови, які дозволяють здійснити реформування на конкурентних засадах, а саме: сприяння прозорого та недискримінаційного допуску до електричних мереж, своєчасний розвиток електроенергетичного ринку до потреб та викликів динамічної економічної системи, зняття обмежень на транспортування електроенергії.

З'ясування стратегічних орієнтирів ефективного запровадження організаційно-економічного механізму, реформування електроенергетичного ринку обумовлює з'ясування суті та значення категорії «організаційно-економічний механізм». Організаційно-економічний механізм реформування електроенергетичного ринку України являє собою чинні форми та методи впливу держави на діяльність суб'єктів електроенергетики, включає виконання функцій управління, а саме: планування, організація взаємодії, координація, мотивація та контроль [6].

Крім того, структура зазначеного механізму повинна включати наступні елементи: інформаційно-системне та нормативно-правове забезпечення процесів реформування; методи регулювання діяльності лібералізованого електроенергетичного ринку; інвестиційно-інноваційна політика; інструментарій регулювання діяльності електроенергетичних ринків.

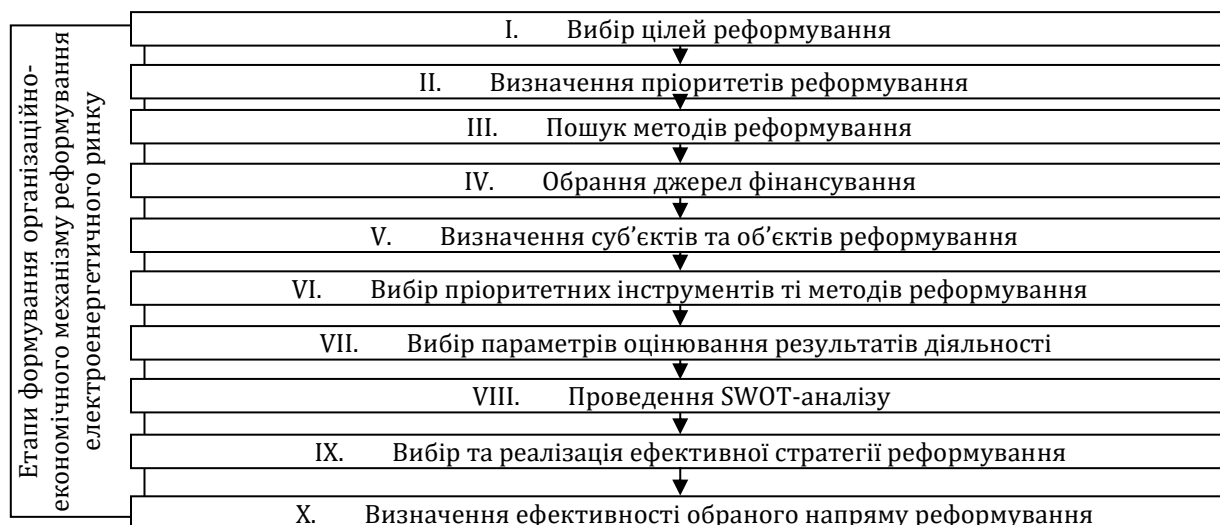
На наш погляд, структурована будова організаційно-економічного механізму дозволить певним чином систематизувати розуміння етапності функціонування електроенергетичного ринку. Відтак, перелічені нижче етапи формують в своїй сукупності єдину систему взаємозв'язків між цілями реформування, пошуком методів реформування, джерелами фінансового супроводу, суб'єктними та об'єктними позиціями, принципами та способами їх регулювання, які прямо або опосередковано, здійснюють вплив на ефективність електроенергетичного ринку, що представлено на рис. 1.

Запропонований підхід в основному орієнтується на взаємозалежність та послідовність запропонованих етапів, їх цілеспрямованість, системність (поєднання відносин, методів, форм, принципів організації та ефективного реформування).

Разом з тим, запропоновані етапи матимуть різний результативний ефект відносно обраної моделі реформування, а також впливів зовнішніх факторів та стратегічних орієнтирів, які чинять вплив на них, та обсяги можливих фінансових залучень. Отже, вибір найоптимальнішого рішення потребує чіткішого обґрунтування напрямів та методів реформування. На сьогодні існує достатньо моделей, які дозволятимуть здійснити оцінку та прогнозування процесів реформування ринку. Однак, переважна кількість зазначених моделей є елементами схоластичного методу, що, на жаль, унеможлиблює точність результату.

Отже, спрощена система взаємозв'язків дозволить досягти формування детермінованих моделей, які шляхом системи параметрів спроможні описати стан об'єкту, а також можуть застосовуватися в більш широкому діапазоні; електроенергетичний ринок не спроможний значною мірою прогнозувати трансформацію зовнішніх факторів,

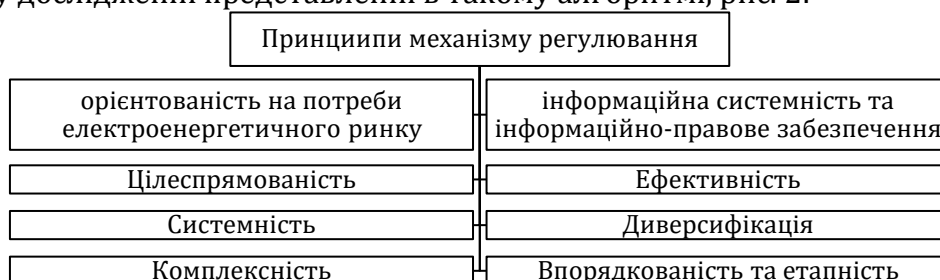
оскільки не залежить від них на пряму. Тому, результативність процесів реформування залежатиме від точності методів реформування з подальшим прогнозуванням. При цьому взаємозв'язки між цілями та напрямками регулювання мали б класифікуватися за ступенем їх спрямування та аналітичних рахунків [1].

Рис. 1. Визначення етапів формування механізму реформування електроенергетичного ринку

Удосконалено автором на основі [2]

З'ясування окресленого кола проблем створить передумови для комплексного використання статистичних, динамічних, експертних методів, застосування рейтингового аналізу, шляхом моделювання оцінки процесів реформування електроенергетичного ринку. Разом з тим, об'єктами мають стати послуги з надання електроенергетичних споживацьких ресурсів задля підвищення виробничої ефективності суб'єктів електроенергетичного призначення, а суб'єктами виступають водночас електроенергетичні мережі та НКРЕКП. Звісно, що будь-яка організаційно-економічна діяльність дотримується в процесі свого реформування чітких та зрозумілих принципів, які в нашому дослідженні представлені в такому алгоритмі, рис. 2:

Рис. 2. Принципи організаційно-економічного механізму реформування електроенергетичного ринку

Удосконалено автором на основі [14, 15, 16].

- орієнтованість та потреби електроенергетичного ринку – полягає в позачерговому реформуванні найбільш недовірих напрямів у діяльності суб'єктів електроенергетичного ринку, що дозволить знизити або взагалі уникнути ризиків нерационального витрачання коштів на здійснення управлінських рішень;

- цілеспрямованість – спрямована на те, що цілі реформування та їх напрями мають виокремлюватися відповідно до можливості потенціалу та джерел фінансування, що забезпечить ефективне протікання процесу реформування;

- системність – означає розробку та протікання механізму реформування електроенергетичного ринку;

- комплексність – передбачає залучення до процесу реформування діяльності усіх

джерел та інструментів організаційно-економічних змін;

- інформаційна системність та нормативно-правове забезпечення – використання вже наявних результатів реалізації реформування інформаційної системи та нормативно-правового базису електроенергетичного ринку;

- ефективність – зосереджується в правильному виборі методів та інструментів реформування за умов досягнення найоптимальніших результатів;

- диверсифікація – передбачає всебічне застосування оновлених цілей, моделей, напрямів та джерел реформування їх діяльності;

- впорядкованість та етапність – обумовлює націленість механізму реформування електроенергетичного ринку відносно запланованої впорядкованості на затверджених етапах, які в найбільш вірному напрямі дозволять досягти найбажанішого ефекту.

Розглянутий нами принциповий підхід організаційно-економічного механізму реформування електроенергетичного ринку дасть змогу врахувати всі чинники, які прямо або опосередковано можуть чинити вплив на безперебійне функціонування суб'єктів електроенергетичного ринку.

Водночас, кістяком важливих перетворень виступає саме структура відповідних установ та органів, впорядкованість та організованість якої сприятиме ймовірності планування подальшого розвитку та ефективної діяльності підприємств, котрі розширюють свій стратегічний потенціал.

Для з'ясування цілей, пріоритетів та завдань становища електроенергетичного ринку передусім варто проаналізувати позитивні та негативні сторони його функціонування. Найбільш влучно, на нашу думку, застосувати метод стратегічного SWOT-аналізу, за допомогою якого можна стверджувати про реальний стан справ і спрогнозувати подальший розвиток галузі. Однак, обсяг факторів і чинників, котрі визначають сильні та слабкі сторони, потенційні можливості та загрози електроенергетичного ринку є не новим, однак достатнім для того, аби сфокусуватися на потрібних елементах стратегії (табл. 1).

З огляду на переваги та недоліки слабких та сильних сторін електроенергетичного ринку методом SWOT-аналізу, слід зосередитися на ймовірності реформування ключових елементів (рис. 3) стратегії реформування електроенергетичного ринку України, що візуалізовано нами, шляхом групування зазначених елементів:

Рис. 3. Ключові елементи електроенергетичного ринку, які лежать в основі реформування [21]

- реформування мережі першочергово передбачає вирішення наступних завдань: зростання надійності системи з подальшою ліквідацією «вузьких місць», шляхом концепції зниження витрат на обслуговування усієї системи;

- реформування ринку шляхом збільшення ринкової кон'юнктури через балансуєчий ринок, ринок допоміжних послуг, розмежування функцій здійснення комерційного обліку та розрахунків, активізація участі споживачів;

- реформування інформаційних технологій сприятиме балансуванню електроенергетичної системи за сучасних умов та вимог посиленням якості автоматизації розрахунків між суб'єктами ринку, обліку електроенергії, контролю над платіжними операціями, надійністю диспетчерського сервісу;

- реформування фінансового забезпечення дозволить обрати найбільш ефективний варіант фінансування інвестиційних програм і методик використання РAB «тарифу шляхом зменшення стрімкоподібного підвищення», зменшено частини операційних витрат, ріст амортизаційного фонду;

- реформування інтеграційних процесів дозволить підготувати технічну сторону ОЕС України до адаптації з Європейською мережею системних операторів передачі електроенергії, можливого обсягу обміну потужностями, імплементацію зусиль в контроль над структурованістю будівництва альтернативної енергетики шляхом впровадження механізмів «зелених» тарифів;

- реформування персоналу та посилення корпоратизації є потрібними через підвищення продуктивності праці, вдосконалення системи її погашення, розвиток персоналу та комплексної зміни діяльності на засадах корпоративного цілісного управління та посилення корпоративної соціальної відповідальності;

- реформування комунікаційних процесів дозволить вдосконалити систему внутрішньої, зовнішньої та міжнародної комунікації через інформаційно-прозоре сприяння максимізації популяризації.

Таблиця 1. Можливості та загрози електроенергетичного ринку України, застосування методу SWOT-аналізу [7, 18]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>- впорядковане та поетапне впровадження елементів організаційно-економічного механізму поступу мінімізації витрат електроенергії;</p> <p>- високий рівень інформаційної та оперативної безпеки енергомереж, шляхом постійного контролю над оновленням програмного забезпечення та галузевих комп'ютерних засобів захисту; - доступність міжнародних ресурсів провідних фінансових компаній; - транскордонне вигідне географічне сполучення України; - значний сировинний та резервний потенціал для втамування внутрішніх і зовнішніх потреб.</p>	<p>- обмеження обсягу експортних поставок внаслідок нестабільного економічного та політичного клімату України; - неадапована до лібералізаційних процесів нормативно-правова база; - монополізованість секторів генерації та розподілу електроенергії;</p> <p>- низький рівень культурного споживання електроенергії; - значна матеріально-технічна зношеність основного капіталу; - залежність від регулятора (НКРЕКП) та необ'єктивність відповідно до сучасних вимог встановлення тарифоутворення;</p> <p>- відсутність інноваційної політики в бізнес-процесах і значний рівень бюрократичних процедур.</p>
Можливості	Загрози
<p>- диверсифікаційні варіанти пошуку джерел постачання сировини для ГЕЦ та АС; - консолідація зусиль та подальшої співпраці з міжнародними компаніями та створення власного паливного циклу з управління паливними відходами; - підвищення рівня безпеки при розробці систем-них комплексів протиаварійної автоматики; - затвердження стратегії розвитку альтернативних джерел енергії;</p> <p>- імплементація вимог та стандартів ЄС з метою інтегрування в Європейську енергетичну систему вітчизняного електроенергетичного ринку</p>	<p>- низька інвестиційна привабливість; - військові конфлікти з РФ; - неможливість обопільного (двостороннього) розмежування енергетичних систем між Росією та Білоруссю; - значне лобювання інтересів монополістів в процесах лібералізації електроенергетичного ринку; - тотальне монополічне панування на регіональних ринках постачання електроенергії; - низька національна спроможність споживачів електричної енергії</p>

Однак, реформування регіонального ринку електроенергії має слугувати певним стратегічним цілям:

- різнобічне сприяння конкурентному середовищу напрямів виробництва та постачання електроенергетичних ресурсів;

- посилення технологічної та відтворювальної структур інвестиційного забезпечення шляхом модернізації та переоснащення об'єктів інфраструктури ринку з метою дотримання необхідних норм безпеки та надійності енергопостачання;

- підвищення якості наданих послуг;

- обмеження екодеструктивного впливу на довкілля;

- удосконалення системи ціноутворення;

- інтегрування системи в Європейський енергетичний простір.

Загалом ринкова трансформація електроенергетичного ринку мала б досягти таких основних сегментів ринкових перетворень: ринок прямого товарного постачання електроенергії шляхом здійснення двосторонніх договорів купівлі-продажу електроенергетичних товарів між виробниками електричних ресурсів (ТЕС, ТЕЦ, АЕС), постачальниками та безпосередніми споживачами; балансуючий електроенергетичний ри-

---

нок (який узгоджує відхилення запланованих обсягів електропостачання від фактичних), втамовує споживацькі потреби електричної енергії шляхом коригування в реальному часі обсягів, в межах двосторонніх контактів та аукціонних продажів; ринок додаткових послуг дозволить сприяти суб'єктам оптового ринку на конкурентних засадах задля підтримки та забезпечення надійного та заданого рівня якості електроенергетичного забезпечення споживачів [19].

Будь-які реформи спочатку мають орієнтуватися на фактичні показники певної галузі, щоб можна було в подальшому спеціалізувати ефективність або навпаки, неефективність впроваджених стратегій та заходів. Стосовно реформування ринку електроенергії, його модель має сприяти недискримінаційному доступу до електричних мереж нових суб'єктів, сприяти загальній конкурентній ситуації щодо підвищення генерації та розподілу електричної енергії. Це все, в свою чергу, передбачає створення автоматизованої системи диференційованого підходу до обліку електричної енергії та ефективного обміну даними, що дозволить взяти алгоритм відслідковування кожної кіловат години в регіонах України. Отже, є необхідність вдосконалення системи усіх складових балансуєчого механізму [12].

Водночас, реформування електроенергетичного ринку України обумовлює не лише посилення лібералізаційних процесів конкуруючих засад, а й вагоме місце відводить суб'єктній взаємодії, формуючи сценарій уніфікованості та узгодження їх інтересів щодо прийняття стратегічних рішень. Однак, конкуруючі засади передбачають збільшення кількості суб'єктів появою ризикових ситуацій та форс-мажорних наслідків. Як зазначалося раніше, суб'єктами ринку електроенергетики України є Міністерство енергетики та вугільної промисловості НКРЕКП, НРК «Укренерго», Обленерго. Використовуючи вертикально-інтегровану спіраль, можемо зацентувати увагу на їх функціональних зобов'язаннях та існуючих ризиках при цьому. Взаємодія між суб'єктами на електроенергетичному ринку в умовах ризику реформування наведена на рис. 4.

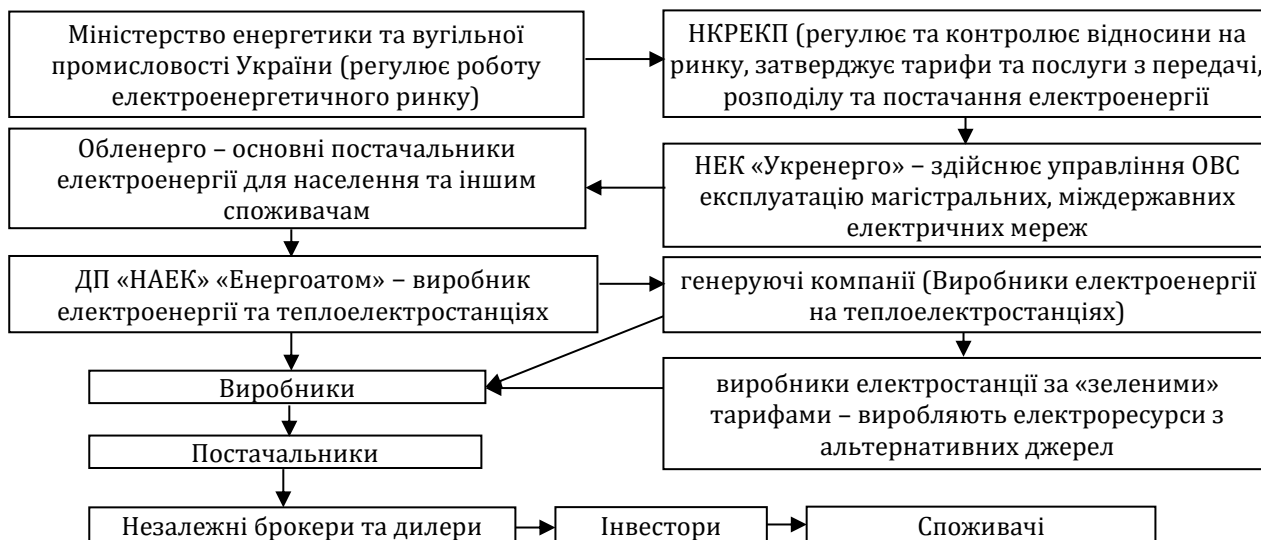
Однак спираючись на досвід іноземних країн варто розуміти, що лібералізація регіональних енергетичних ринків може спричинити такі негативні події, які слід вирішувати в майбутньому:

1) Деформація видовості ринку з переходом від ринку досконалої конкуренції до ринку «монопольної конкуренції» з продовженням впливу монопольних структур. Саме ця обставина підкріплена законодавчо, зокрема, Законом України «Про ринок електричної енергії», відносно якого Обленерго мають розмежувати свої зобов'язання та власні документи на сегмент розподілу (забезпечення експлуатації, технічного обслуговування, розвиток системи розподілу та безпосередньо функціонування розподілу, а також сегмент постачання електроресурсу шляхом потоку електроенергії споживачам через мережі операторів системи розподілу). Оскільки ця модель не обмежує вплив монопольних структур, варто посилити інтегруючо-імплементуючі договірні стосунки з Європейським Союзом та долучити до внутрішньої конкуренції потенційного учасника шляхом іноземних поставок електроенергії.

2) Підвищення тарифів на електроенергію також є результатом взаємодії Енергетичної Стратегії 2030. Тариф на електроенергію в Україні є одним з найнижчих у Європі з огляду на низьку середню заробітну плату. НКРЕКП регулюючи тарифи для усіх постачальників, окрім ПНТ, які в свою чергу користуються власними підходами для подачі електричного ресурсу побутовим споживачам згідно з договірними цінами. Водночас, роздрібний ринок характеризується значним переохресним субсидіюванням промисловими споживачами для реалізації окремим категоріям споживачів за фіксованими тарифами.

Процес тарифоутворення на сьогодні формується за схемою: НКРЕКП встановлює тарифи на енергоресурси, які РП «Енергоринок» реалізовує «Обленерго» з врахуванням доплат за генерацію та обслуговування, в свою чергу «Обленерго» реалізують ресурси споживачам за тим самим принципом «Витрати+». Даний підхід не мотивує керівників

даних підприємств знижувати неефективні витрати тому, що частка прибутку не залежить безпосередньо від ефективності роботи підприємства. Водночас, Європейський підхід базується на дещо інших аспектах, зокрема пріоритетним є застосування норми прибутку на увесь інвестований капітал та регуляторної бази активів, застосування виправданого часом стимулюючого регулювання [17]. Однак, зараз триває перехідний період, в результаті чого відбувається підвищення тарифів як результат зросту амортизаційних витрат ДП «НЕК» Укренерго».

Рис. 4. Взаємодія між суб'єктами на електроенергетичному ринку в умовах ризику реформування [11]

3) Лобіювання політичних і бізнесових інтересів на регулювання електроенергетичного ринку. Враховуючи те, що законодавство не дозволить змінити форму власності, ціноутворюючі аспекти якого контролюються зовні. Тобто, оплата послуг диспетчерів здійснюється за фіксованим тарифом НКРЕКП, що свідчить про частковий вплив на всю систему загалом [13].

4) Неврівноваженість єдиної енергетичної системи пояснюється здебільшого ймовірними ризиками зриву постачання та споживання газових ресурсів. Дія сили природи, технічні збої або поломки часто змушують не відповідати умовам двосторонніх контактів і дисбалансиують узгодження попиту та пропозиції. Відповідальним за баланс ОВСЕ ДП «НЕК» Укренерго», який повинен мати відповідні резерви, інструментом дотримання якого є ринок допоміжних послуг. Дані послуги функціонують на платній основі, розмір якого може бути врегульованим в межах чинного законодавства [20].

5) Падіння інвестиційного клімату в розвитку ринку. Слід сказати, що в Україні середній термін експлуатації електричних мереж на сьогодні перевищує 40 років, матеріально-технічна база інфраструктурних об'єктів зношена на 60-85%, що ставить проблеми постачання електроенергетики досить гостро. Тільки п'ять років лише 20% від загального комплектовано на модернізацію інфраструктурного забезпечення.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Аналітики та практики електроенергетичного ринку оцінюють ситуацію такою, яка при умовах надійності та безперервності поставок електроенергетики потребує на протязі 10 років близько 25 млрд дол. [18].

Водночас ефективно реформування електроенергетичного ринку слід здійснювати на засадах ефективного та прозорого функціонування НКРЕКП; розмежування виробничого сектору від розподільного сектору електромереж; здійснити необхідну сертифікацію оператора системи передачі; оновити системне, технічне та програмно-інформаційне забезпечення; оптимізувати заходи та реформувати до потреб споживачів роздрібний ринок; економічно обґрунтувати тарифоутворення до потреб та

можливостей споживачів в тому числі змінити механізм перехресного субсидування. Досягнення намічених цілей та пріоритетних напрямів дозволить зменшити ризики при реформування електроенергетичного ринку, поживавити конкурентні засади між учасниками (суб'єктами) даного ринку, створити передумови задля підвищення якості послуг, обмежити дію негативних чинників на навколишнє середовище з стимулюючою політикою ціноутворення.

Список літератури

1. Гребешков О.М. Інформаційне забезпечення розвитку підприємства: аналітична оцінка зарубіжної та вітчизняної практики. *Формування ринкової економіки*. 2010. №23. С. 177-189.
2. Дзьоба А.Г. Ефективність чинного організаційно-економічного механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю газотранспортних підприємств. *Соціально-економічна інтеграція України в глобальну інноваційну економіку: досвід під-приємств та регіонів*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 вересня 2014 року. Черкас. держ. технолог. університет. Черкаси: ЧДТУ. 2014. С. 22-24.
3. Єрлімов С. Формування конкурентних ринків в Україні. URL: www.me.gov.ua/file/link//07824/file/UE10-2007_Er.pdf
4. Закон про ринок електроенергії: що він нам готує. URL: https://24tv.ua/zakon_pro_rinok_electroenergiyi_2017_zhho_vin_nam_prineze_n807964
5. Купчак В.Ф., Павлова О.М., Павлов К.В., Лагодієнко В.В. Формування та регулювання регіональних енергетичних систем: теорія, методологія та практика: монографія Луцьк, 2010. 346 с.
6. Лагодієнко В.В. Сучасний розвиток регіонального електроенергетичного комплексу. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. Дніпро. 2014. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4814>
7. Національний план дій з відновлювальної енергетики на період до 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laneg/show/902-2014> .
8. Павлов К.В. Оцінка конкурентоспроможності регіональних ринків житлової нерухомості України: монографія. Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2018. 482 с.
9. Павлов К.В., Павлова О.М. Формування та регулювання конкурентних відносин на регіональних ринках житла України: монографія. Луцьк: видавництво «Терен», 2019. 542 с.
10. Павлова О.М., Павлов К.В., Якимчук А.Ю., Сорокопуд І.В., Галянт С.Р. Енергетичний ринок західного регіону України. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. №7. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-7-6202>.
11. Палійчук У.Ю. Передумови та засади лібералізації ринку електроенергії в контексті євроінтеграційних намірів України. URL: <https://elar.nung.edu.ua/bifstream//23456789/5416/1/4799.pdf>.
12. Пляцко С.Р. Пріоритетні напрями державного регулювання ринку електроенергії України в контексті Євроінтеграції. URL: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/03/Пляцко>.
13. Розпорядження Кабміну України від 18 серпня 2017 р. №605-р «Про схвалення Енергетичної Стратегії України на період до 2035 року». Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність. URL: https://zakon.rada.gov.ua/lanes/show/605-2017_%D1/%80.
14. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. Вип.1 (47). Т.2. С. 35-38.

15. Стрішенець О.М. Особливості функціонування інновацій в діяльності газорозподільних підприємств. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами* : матеріали міжнар. Наук.-практ. Інтернет-конф. 2017 р. (1). Луцьк. С. 162-163.
16. Стрішенець О.М., Павлов К.В., Павлов К.В. та [ін.] Механізм фінансово-кредитного забезпечення енергоефективних заходів на об'єктах ЖБК та ОСБ. Кліматичні фінанси: кол. моногр.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Карліна. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. С. 165-183.
17. Трансформація ринку електроенергії України: шлях від виробника до споживача URL: https://issun.com/uaenergy/docs/power_markets_holikova.
18. Ущановський К.В. Вплив реформування ринку електроенергії України та діяльність ОП "НЕК" "Укренерго". URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/arfide/riene/5390>.
19. Фарокушний І.Д. Трансформація ринку електроенергії України в умовах Європейської інтеграції. URL: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/03/>
20. Ченерук Т. Використання відновлювальних джерел енергії - інвестиція в майбутнє. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/vykorystannia-vidnovlinvanykh-dzherel-energhii-investytsiia-v-maibutnie-43>
21. Що нам дасть і що забере закон про ринок електроенергії. URL: <https://dt.zabere-zakon-pro-rinok-elektroenerghii-240471.html>.

References

1. Hrebeshkov, O.M. (2010). «Information support of enterprise development: analytical assessment of foreign and domestic practice». *Formuvannia rynkovoї ekonomiky*. №23, pp. 177-189.
2. Dz'oba, A.H. (2014). «The effectiveness of the current organizational and economic mechanism for managing investment and innovation activities of gas transmission companies». *So-tzial'no-ekonomichna intehratsiia Ukrainy v hlobal'nu innovatsijnu ekonomiku: dosvid pid-priemstv ta rehioniv*. [Socio-economic integration of Ukraine into the global innovation economy: the experience of enterprises and regions]. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference on September 26-27, 2014. Cherkasy. state technologist. university. Cherkasy: ChTTU, pp. 22-24.
3. Yerlimov, S. *Formuvannia konkurentnykh rynkiv v Ukraini*. [Formation of competitive markets in Ukraine]. Available at: www.me.gov.ua/file/link//07824/file/UE10-2007_Er.pdf
4. Zakon pro rynek elektroenerghii: scho vin nam hotuie. [The law on the electricity market: what it prepares for us]. Available at: <https://24tv.ua/zakon-pro-rinok-electroenerghii-2017-zhho-vin-nam-prineze-n807964>
5. Kupchak, V.F., Pavlova, O.M., Pavlov, K.V., Lahodiienko, V.V. (2010). *Formuvannia ta rehu-liuvannia rehional'nykh enerhetychnykh system: teoriia, metodolohiia ta praktyka*. [Formation and regulation of regional energy systems: theory, methodology and practice]. Lutsk. Ukraine.
6. Lahodiienko, V.V. (2014). Suchasnyj rozvytok rehional'noho elektroenerhetychnoho kom-pleksu. [Modern development of the regional electric power complex]. *Efektyvna ekonomika*. [Effective economy]. (electronic journal). №12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4814>
7. Natsional'nyj plan dij z vidnovliuval'noi enerhetyky na period do 2020 roku. [National Renewable Energy Action Plan for the period up to 2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laneg/show/902-2014>.
8. Pavlov, K.V. (2018). *Otsinka konkurentospromozhnosti rehional'nykh rynkiv zhytlovoi nerukhomosti Ukrainy*. [Estimation of competitiveness of regional markets of residential real estate of Ukraine]. PrAT «Volyns'ka oblasna drukarnia». Lutsk. Ukraine.

9. Pavlov, K.V., Pavlova, O.M. (2019). *Formuvannia ta rehuliuвання konkurentnykh vidnosyn na rehional'nykh rynkakh zhytla Ukrainy*. [Formation and regulation of competitive relations in the regional housing markets of Ukraine]. Vydavnytstvo «Teren». Lutsk. Ukraine.
10. Pavlova, O.M., Pavlov, K.V., Yakymchuk, A.Yu., Sorokopud, I.V., Haliant, S.R. (2020). Enerhetychnyj rynek zakhidnoho rehionu Ukrainy. [Energy market of the western region of Ukraine]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Internauka". Seria: "Ekonomichni nauky"*. [International scientific journal "Internauka"]. (electronic journal). №7. Available at: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-7-6202>.
11. Palijchuk, U.Yu. *Peredumovy ta zasady liberalizatsii rynku elektroenerhii v konteksti ievrointehratsijnykh namiriv Ukrainy*. [Preconditions and principles of liberalization of the electricity market in the context of Ukraine's European integration intentions]. Available at: <https://elar.nung.edu.ua/bifstream//23456789/5416/1/4799.pdf>.
12. Pliatsko, S.R. *Priorytetni napriamy derzhavnoho rehuliuвання rynku elektroenerhii Ukrainy v konteksti Yevrointehratsii*. [Priority directions of state regulation of the electricity market of Ukraine in the context of European integration]. Available at: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/03/Pliatsko>.
13. Rozporiadzhennia Kabminu Ukrainy vid 18 serpnia 2017 r. №605-r «Pro skhvalennia Enerhetychnoi Stratehii Ukrainy na period do 2035 roku». Bezpeka, enerhoefektyvnist', konkurentospromozhnist'. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 18, 2017 №605-r "On approval of the Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2035". Security, energy efficiency, competitiveness]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/lanes/show/605-2017_%D1/%80.
14. Strishenets', O.M., Pavlov, K.V. (2016). «Features of competitive relations in regional real estate markets. Scientific Bulletin of Uzhhorod University». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seria: Ekonomika*. Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU «Hoverla», Issue 1 (47). Vol. 2, pp. 35-38.
15. Strishenets', O.M. (2017). «Features of the functioning of innovations in the activities of gas distribution companies». *Aktual'ni problemy upravlinnia sotsial'no-ekonomichnymy systemamy*. [Actual problems of management of social and economic systems]. *Proceeding of intern. Scientific-practical Internet conference mizhnar. № 1*. Lutsk, pp. 162-163.
16. Strishenets', O.M., Pavlov, K.V., Pavlov, K.V. ta [in.] (2017). *Mekhanizm finansovo-kredytnoho zabezpechennia enerhoefektyvnykh zakhodiv na ob'iektakh ZhBK ta OSB. Klimatychni finansy*. [Mechanism of financial and credit provision of energy efficiency measures at HBC and OSB facilities. Climate finance]. In Karlina, M.I. (ed.). *Vezha-Druk*, pp. 165-183.
17. Transformation of the electricity market of Ukraine: the path from producer to consumer. Available at: https://issun.com/uaenergy/docs/power_markets_holikova.
18. Uschanovs'kyj, K.V. *Vplyv reformuvannia rynku elektroenerhii Ukrainy ta diial'nist' OP "NEK" "Ukrenerho"*. [The impact of reforming the electricity market of Ukraine and the activities of Ukrenergo]. Available at: <https://periodicals.karazin.ua/economy/arfide/riene/5390>.
19. Farokushnyj, I.D. *Transformatsiia rynku elektroenerhii Ukrainy v umovakh Yevropejs'koi intehratsii*. [Transformation of the electricity market of Ukraine in the conditions of European integration]. Available at: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/03/>
20. Cheneruk, T. *Vykorystannia vidnovliual'nykh dzherel enerhii – investytsiia v majbutnie*. [The use of renewable energy sources – an investment in the future]. Available at: https://ua.112.ua/mnenie/vykorystannia_vidnovlinvanykh_dzherel_enevhii_investytsiia_v_maibutnie_43
21. Scho nam dast' i scho zabere zakon pro rynek elektroenerhii. [What will give us and what will take away the law on the electricity market]. Available at: https://dt.zabere_zakon_pro_rinok_elektroenergiyi_240471.html.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2020 р.